

ผลกระทบจากการพัฒนาเขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi)
ต่อประชาชนในพื้นที่ ตำบลป่ายุบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง
IMPACTS OF THE EASTERN ECONOMIC CORRIDOR INNOVATION (EECi)
DEVELOPMENT ON PEOPLE'S QUALITY OF LIFE IN PA YUP NAI SUB-DISTRICT,
WANG CHAN DISTRICT, RAYONG PROVINCE

¹รึกชนก มหาศักดิ์สวัสดิ์ และ ²อุษณกร ทาวะรมย์

¹Rukchanok Mahasaksawat and ²Ausanakorn Tavarom

¹วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

¹Graduate School of Public Administration Burapha University, Thailand

²คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

²Faculty of Political and Laws, Burapha University, Thailand

²Corresponding Author's Email: ausanakorn@buu.ac.th

Received: 2023-08-11

Revised: 2023-08-24

Accepted: 2023-08 -29

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบจากโครงการพัฒนาเขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi) ที่มีต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลป่ายุบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง และเพื่อวิเคราะห์ปัญหา ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะของการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนโดยรอบตามเป้าหมายของโครงการพัฒนาเขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด จำนวน 15 คน แบ่งออกเป็น เก็บรวบรวมด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้นำท้องที่ หน่วยงานหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานหรือองค์กรอิสระที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมในพื้นที่ และการจัดสนทนากลุ่ม จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตั้งแต่ก่อนมีการพัฒนาโครงการฯ และเคยทำงานกับโครงการฯ จำนวน 4 คน และ กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตั้งแต่ก่อนมีการพัฒนาโครงการฯ และไม่เคยทำงานกับโครงการฯ จำนวน 4 คน นอกจากนี้ มีการสังเกตการณ์เพื่อเก็บข้อมูลด้วย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ด้านข้อมูล และด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

(1) ผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบจากโครงการพัฒนาเขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi) ที่มีต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลป่ายุบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง พบว่าเกิดผลกระทบเชิงบวก จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนโดยรอบได้รับการพัฒนา ด้านรายได้ของประชาชนในชุมชนโดยรอบเพิ่มขึ้น ด้านอาชีพ เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น ด้านค่านิยมและวัฒนธรรม

ประเพณีดั้งเดิมของชุมชนได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ด้านบทบาทของกลุ่มอำนาจที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินโครงการฯ ผู้นำระดับท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มของภาคประชาชนเพื่อติดตามการดำเนินการของโครงการฯ และด้านการจัดสรรผลประโยชน์สาธารณะ เกิดการประสานงาน การเจรจาต่อรอง เพื่อแก้ปัญหาสาธารณะร่วมกัน ระหว่างผู้นำระดับท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่โครงการฯ ส่วนผลกระทบเชิงลบ มีจำนวน 1 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาด้านการจัดการขยะ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ คุณภาพของน้ำ

(2) ปัญหา ข้อจำกัด ของการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนโดยรอบฯ ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนยังไม่ครอบคลุมทั้งตำบลปายุบไน และการประชาสัมพันธ์ความคืบหน้าการดำเนินโครงการฯ ยังไม่ทั่วถึง และมีข้อเสนอแนะในการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนโดยรอบ ได้แก่ การสนับสนุนด้านการศึกษา สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตร เพิ่มการจ้างงานประชาชนในพื้นที่ ประชาสัมพันธ์ความคืบหน้าการดำเนินงานของโครงการฯ และรับฟังความคิดเห็นให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านในตำบลปายุบไน และบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

คำสำคัญ: ผลกระทบ; เขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก; EECi

Abstract

This study aims to examine the positive and negative effects of the Eastern Economic Corridor Innovation (EECi) Development project on residents of Rayong's Pa Yup Nai Sub-District as well as the issues, constraints, and suggestions for enhancing the quality of life in the community in accordance with the project's objectives. Serving as qualitative research, it features 15 informants. Seven of them were the result of an extensive interview with local leaders or chiefs of staff, representatives of government agencies, and leaders of independent social activity organizations in the area in question. While the other 4 were residents of the region who never worked on the project, 4 of them were locals who lived in the area before the project's inception and were employed by it. Eight participants were chosen after a discussion among the group. Additionally, information was gathered from observers. By using three sources of information—the data itself, the data collection, and the analysis—it was possible to confirm the veracity of the information. Following is a summary of the findings:

1) In terms of the positive impacts of the Eastern Economic Corridor Innovation (EECi) Development project on people in Pa Yup Nai Sub-District, Wang Chan District, Rayong, there are 6 aspects, namely improved community infrastructure, increasing income of the people,

increasing recruitment, ongoing support for traditional values, culture and customs, strengthened local community leaders, existing civil society to follow up on the project's work, and public interests which enjoy cooperation and negotiation to solve public problems between local community leaders and the project's staff. On the other hand, adverse effects included environmental problems, such as waste management, water management, and water quality; and

2) Problems and limitations of improving the quality of local community life include the fact that the development of the quality of people's life does not cover the entire Pa Yup Nai sub-district, and the existing public relations of the project are not yet thorough. Recommendations for improving the quality of life of the surrounding communities concern educational support, support for the development of agricultural technology, increasing the employment of people in the area, doing public relations about the progress of the project's operations and launching a public hearing for opinions from people of every village in Pa Yup Nai sub-district, and integrating cooperation between relevant agencies in solving environmental problems and developing infrastructure.

Keyword: Impacts; The Eastern Economic Corridor Innovation; EECi

บทนำ

ประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2561 เพื่อให้เกิดการพัฒนา กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ทันสมัย มีการให้บริการของภาครัฐแบบครบวงจร มีระบบสาธารณสุขภาคที่มี ประสิทธิภาพ มีความต่อเนื่อง มีการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสม มีการพัฒนาเมืองให้ ทันสมัยระดับนานาชาติ โดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้เป็นไป ตามแผนการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สนับสนุนส่งเสริมผู้ประกอบการทั้งในและต่างประเทศให้เข้า มาประกอบอุตสาหกรรมเป้าหมาย อุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษ และกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องในเขตพัฒนา พิเศษภาคตะวันออก เป็นต้น (Eastern Economic Corridor, 2022)

ในปัจจุบัน มีการจัดทำโครงการพัฒนาเขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor of Innovation หรือ EECi) เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่สำหรับ รองรับการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor หรือ EEC) ในพื้นที่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดระยอง โดยมุ่งเน้นไปที่ 6 อุตสาหกรรมเป้าหมายเพื่อเป็นกลไกใน การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ อันประกอบด้วย การพัฒนาการเกษตรสมัยใหม่ การพัฒนาเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมี ชีวภาพ การพัฒนาแบตเตอรี่ประสิทธิภาพสูงและการขนส่งสมัยใหม่ การพัฒนาระบบอัตโนมัติ หุ่นยนต์ และ

อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ การพัฒนาการบินและอวกาศ และการพัฒนาเครื่องมือแพทย์ (Eastern Economic Corridor, 2022)

รูปภาพที่ 1 แผนภาพเมืองนวัตกรรมและอุตสาหกรรมเป้าหมายของ EECi

โครงการ EECi ตั้งอยู่ในโครงการวังจันทร์วัลเลย์ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ตำบลป่ายุบใน อำเภовังจันทร์ จังหวัดระยอง มีพื้นที่กว่า 3,455 ไร่ มีการดำเนินงานเพื่อบู่มให้พื้นที่ดังกล่าว เป็นระบบนิเวศนวัตกรรม มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ สถาบันวิจัยทางวิทยาศาสตร์ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ มีเป้าหมายในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนโดยรอบ โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนอีกด้วย (Eastern Economic Corridor, 2022)

สำหรับแนวทางการพัฒนาของโครงการ EECi ข้างต้น มีแนวโน้มที่จะเกิดความเปลี่ยนแปลงเป็นวงกว้างต่อชุมชนดั้งเดิมที่อยู่อาศัยและดำเนินชีวิตอยู่ในตำบลป่ายุบใน เนื่องจากโครงการดังกล่าว มีองค์กรขนาดใหญ่เข้ามาร่วมลงทุนมากมาย การก่อสร้างเพื่อพัฒนาพื้นที่จึงเกิดขึ้น ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากนอกพื้นที่หมื่นเวียนกันเข้ามาทำงาน ธุรกิจ บ้านเช่า ธุรกิจค้าปลีก รวมไปถึงการจ้างงานประชาชนในพื้นที่ และการสร้างอาชีพในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย แต่หากมองในอีกด้านหนึ่งของการพัฒนาก็อาจเป็นส่วนหนึ่งที่นำไปสู่ปัญหาของชุมชนได้เช่นเดียวกัน อาทิ ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด ปัญหาความเสียหายของถนนในเขตชุมชน เป็นต้น และจากการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบจากโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในลักษณะที่คล้ายกัน อาทิเช่น การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบังต่อชุมชนบ้านแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี พบว่า เกิดผลกระทบด้านลบจากการดำเนินโครงการคือทำให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อมในชุมชน การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต อาชีพ เนื่องจากการเวนคืนที่ดิน (Tunngrern, 2011) นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมต่อชุมชนจากการถูกโยกย้ายที่อยู่ในโครงการก่อสร้างสนามบินหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า รายได้โดยรวมของชุมชนลดลง เพราะทำเลใหม่ไม่เอื้อต่อการค้าขาย ที่อยู่ใหม่มีขนาดเล็กไม่สามารถเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม

ได้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เพราะต้องเดินทางมาทำงานและเดินทางมาใช้สาธารณูปการต่าง ๆ ความสัมพันธ์ที่มีต่อเพื่อนบ้านที่เคยสนิทกันลดลง หลังจากมีการโยกย้ายที่อยู่ และชุมชนส่วนใหญ่ไม่พอใจในการดำเนินการของภาครัฐ เป็นต้น (Tongseng, 2014)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบของโครงการพัฒนาเขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi) ที่ตั้งอยู่ในโครงการวังจันทร์วัลเลย์ ตำบลป่ายุบใน อำเภोजังทร จังหวัดระยอง ศึกษาผลกระทบในเชิงบวกและเชิงลบของการดำเนินโครงการ EECi ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มีต่อประชาชนผู้อยู่อาศัยดั้งเดิม 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานความมั่นคงทางด้านรายได้ และการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในชุมชน ประเด็นด้านวิถีชีวิต ประกอบด้วย อาชีพ ค่านิยมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อม และประเด็นด้านการจัดการชุมชน ประกอบด้วย บทบาทของกลุ่มอำนาจที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินโครงการฯ การจัดสรรผลประโยชน์สาธารณะเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาโครงการฯ ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนดั้งเดิม ให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ลดความเหลื่อมล้ำ และเกิดประโยชน์กับประชาชนอย่างทั่วถึง และในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ กำหนดให้พื้นที่ศึกษาครอบคลุม หมู่ที่ 1 บ้านขุนอินทร์ และหมู่ที่ 5 บ้านคลองหวายโสม ตำบลป่ายุบใน อำเภोजังทร จังหวัดระยอง เนื่องจากทั้งสองหมู่บ้านเป็นพื้นที่ดำเนินการของโครงการ EECi

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบจากโครงการพัฒนาเขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi) ที่มีต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลป่ายุบใน อำเภोजังทร จังหวัดระยอง
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหา ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะของการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนโดยรอบตามเป้าหมายของโครงการพัฒนาเขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi)

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study) โดยทำการทบทวนแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผลกระทบ ความหมายและประเภทของผลกระทบ ข้อมูลการพัฒนาโครงการเขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi) ข้อมูลบริบทของพื้นที่ตำบลป่ายุบใน อำเภोजังทร จังหวัดระยอง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดการวิจัย และแนวทางการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (Group discussion) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมทั้งการสังเกต (Observation) สภาพแวดล้อม บริบทของชุมชน วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ รวมไปถึงการรวบรวมข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ในรูปแบบเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์หาผลกระทบทางบวกและผลกระทบทางลบ สาเหตุของปัญหาและข้อจำกัดในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่โดยรอบของโครงการ EECi

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) กำหนดให้ครอบคลุมกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้ (1) กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตั้งแต่ก่อนมีการพัฒนาโครงการ EECi และเคยทำงานกับโครงการ EECi จำนวน 4 คน (2) กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตั้งแต่ก่อนมีการพัฒนาโครงการฯ และไม่เคยทำงานกับโครงการ EECi จำนวน 4 คน และ (3) กลุ่มผู้นำท้องที่ หน่วยงานหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานหรือองค์กรอิสระที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมในพื้นที่ จำนวน 7 คน รวมมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 15 คน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำท้องที่ หน่วยงานหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานหรือองค์กรอิสระที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมในพื้นที่เป็นรายบุคคลด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

2) การสนทนากลุ่มย่อย เป็นการจัดกลุ่มประชาชน 2 กลุ่ม แล้วสนทนากลุ่มด้วยประเด็นข้อคำถามสำหรับสนทนากลุ่มย่อย

ทั้งนี้ เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ทั้งสองรูปแบบใช้ประเด็นข้อคำถาม 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ อายุ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ภูมิลำเนาเดิม อาชีพหลัก อาชีพเสริม รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ ใน แบบที่ 1 ได้เพิ่มกรณีเคยทำงานร่วมกับผู้ประกอบการภายใต้โครงการวังจันทร์วัลเลย์ มีประเด็นคำถาม ได้แก่ ประเภทธุรกิจที่เคยทำงานร่วมกัน ระยะเวลาที่ดำเนินการในพื้นที่นี้ ภูมิลำเนาเดิม

ส่วนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบจากการพัฒนาโครงการ EECi ภายใต้การดำเนินงานของโครงการวังจันทร์วัลเลย์ ดังนี้

(1) ตั้งแต่เริ่มมีการพัฒนาโครงการวังจันทร์วัลเลย์จนถึงปัจจุบัน ท่านคิดว่าเกิดผลกระทบจากการพัฒนาดังกล่าวอย่างไรบ้าง ทั้งต่อตัวท่านเอง ครอบครัว ชุมชนโดยรอบ ทั้งในข้อดี (+) ข้อเสีย (-) รวมไปถึงผลกระทบทางตรงและทางอ้อม ในประเด็นด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านรายได้ ด้านอาชีพ ด้านค่านิยมและวัฒนธรรม ด้านบทบาทของกลุ่มอำนาจ และด้านการจัดสรรผลประโยชน์สาธารณะ

(2) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาดังกล่าว มีบุคคล กลุ่มบุคคล หรือหน่วยงานใด เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหา ให้ความช่วยเหลือ ให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่ และท่านต้องการให้ช่วยเหลือในเรื่องใด อย่างไร

(3) ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนที่อยู่ดั้งเดิมกับหน่วยงานที่เข้ามาพัฒนาพื้นที่ในโครงการวังจันทร์วัลเลย์เป็นไปในลักษณะใด เคยเกิดกรณีพิพาทระหว่างกันหรือไม่

-ถ้าเคยเกิดขึ้น บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดเป็นผู้ดำเนินการแก้ไขปัญหา ด้วยวิธีการอย่างไร

-ถ้าไม่เคยเกิดขึ้น ชุมชนมีวิธีการบริหารจัดการเพื่อดูแลผลประโยชน์สาธารณะอย่างไร

(4) ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางยกระดับคุณภาพชีวิต การแก้ไขปัญหาสาธารณะของประชาชนในตำบลปายุบใน ในเรื่องใดบ้าง ด้วยวิธีการอย่างไร

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้นำท้องที่ หน่วยงานหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานหรือองค์กรอิสระที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมในพื้นที่ และการสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตั้งแต่ก่อนมีการพัฒนาโครงการ EECi และเคยทำงานกับโครงการ EECi

และ กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตั้งแต่ก่อนมีการพัฒนาโครงการ EECi และไม่เคยทำงานกับโครงการ EECi นอกจากนี้ มีการสังเกตเพื่อเก็บข้อมูลด้วย ทั้งนี้ ในส่วนของการติดต่อประสานงานนั้น ผู้วิจัยได้ ดำเนินการติดต่อขอสัมภาษณ์ นัดหมายวันเวลาสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยขั้นแรกจะอธิบายวัตถุประสงค์ และแจ้งสิทธิในการถอนตัวจากการสัมภาษณ์รายบุคคลและการประชุมกลุ่มย่อย จากนั้น จึงดำเนินการเก็บ ข้อมูลตามแนวทางที่ได้กล่าวมาแล้ว

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มย่อยนั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์แบบเนื้อหา (Content analysis) โดยใช้วิธีการจำแนกประเภท (Typological Analysis) จากนั้นใช้วิธีการเปรียบเทียบข้อมูล (Comparative Analysis) เพื่อสกัดข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญ เปรียบเทียบ ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา และจำแนกชนิดของข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทำให้ ทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นระหว่างก่อนและหลังการเกิดโครงการ EECi แล้วจึงทำการสังเคราะห์ผลศึกษา เพื่อให้ได้ข้อสรุปต่อไป นอกจากนี้ ได้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เพื่อเพิ่มความแม่นยำให้กับ งานวิจัย ด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (Cheawjindakarn, 2018) ประกอบด้วย การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล และการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย (Presentation of the Research Results) ผู้วิจัยทำการสรุปผลที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนำแนวคิดทฤษฎีและ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษาทบทวนมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และอธิบายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบจากโครงการพัฒนาเขตนวัตกรรม ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi) ที่มีต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลปายุบใน อำเภอสอง จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลกระทบทางด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต

1.1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1.1.1 การพัฒนาโครงการฯ ระบบไฟฟ้าและระบบน้ำประปา ในพื้นที่รอบโครงการวังจันทร์วัลเลย์ มี คุณภาพดีขึ้น และมีเสถียรภาพมากขึ้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า การพัฒนาโครงการฯ ในระยะแรก ประสบปัญหาาระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้าในครัวเรือนที่มีอยู่ เกิดเหตุการณ์ไฟฟ้าตก น้ำไหล ไม่ทั่วถึงทั้งหมู่บ้าน อันเนื่องมาจากมีแรงงานจากภายนอกเข้ามาทำงานในพื้นที่ตำบลปายุบใน โดยเฉพาะหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 5 มากขึ้น จึงทำให้ไม่สามารถรองรับการเข้ามาอยู่อาศัยของคนจำนวนมากได้ ต่อมาการไฟฟ้าส่วน ภูมิภาคจึงเข้ามาดำเนินการขยายเขตไฟฟ้าเป็น 3 เฟส ทำให้ระบบไฟฟ้ามีความเสถียรมากขึ้น มีการเปลี่ยน วัสดุของสายไฟให้มีคุณภาพ ห่อหุ้มด้วยฉนวนกันไฟฟ้า เพื่อป้องกันการเกิดไฟฟ้าลัดวงจร ส่วนการใช้น้ำ สำหรับการอุปโภคบริโภคนั้น ก็มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น แต่เดิมใช้ประปาหมู่บ้าน ต่อมา เมื่อมีคนเข้ามา ทำงาน มาอยู่อาศัยมากขึ้น จึงมีการเปลี่ยนมาใช้ประปาส่วนภูมิภาคในพื้นที่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 5 ทั้งหมู่บ้าน และ หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 6 บางส่วน ซึ่งอยู่รอบ ๆ พื้นที่ดำเนินการของโครงการพัฒนาฯ อย่างไรก็ตาม พื้นที่อื่น ๆ ใน

ตำบลปายุบใน แม้ว่าจะไม่ได้รับผลกระทบ แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ได้ได้รับการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคด้วยเช่นกัน

1.1.2 ถนนบริเวณรอบหมู่บ้านมีรถบรรทุกของโครงการวังจันทร์วัลเลย์ ผ่านเกิดการชำรุด เป็นหลุมเป็นบ่อ บางครั้งทำให้เกิดอุบัติเหตุแก่ผู้สัญจร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ถนนบริเวณรอบโครงการวังจันทร์วัลเลย์ได้รับความเสียหายจากรถบรรทุกที่เข้าไปทำงานภายในโครงการฯ นำไปสู่การทำข้อตกลงระหว่างบริษัทผู้รับเหมาก่อสร้างที่เข้ามาดำเนินการในโครงการฯ กับองค์การบริหารส่วนตำบลปายุบใน ว่า หากถนนในตำบลปายุบในเกิดการชำรุด เนื่องมาจากการก่อสร้างภายในโครงการฯ ผู้รับเหมาก่อสร้างจะต้องซ่อมแซมถนนสายดังกล่าว ให้กลับมาใช้งานได้ดังเดิม เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนให้ประชาชน

1.1.3 มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ในบริเวณโครงการวังจันทร์วัลเลย์ เพื่อเป็นพื้นที่ออกกำลังกาย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางส่วนมีความเห็นว่า การพัฒนาโครงการวังจันทร์วัลเลย์ส่งผลให้พื้นที่รอบ ๆ โครงการได้รับการพัฒนา เช่น การสร้างเส้นทางจักรยาน เส้นทางสำหรับการเดินวิ่งออกกำลังกาย นอกจากนี้ ยังมีการเพิ่มไฟฟ้าส่องสว่างบริเวณลานกีฬาของหมู่บ้านอีกด้วย

1.1.4 สัญญาณโทรศัพท์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต บริเวณใกล้เคียงพื้นที่ดำเนินโครงการวังจันทร์วัลเลย์ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ผู้ที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียงพื้นที่ดำเนินโครงการสามารถเข้าถึงสัญญาณโทรศัพท์ สัญญาณอินเทอร์เน็ตได้มีประสิทธิภาพมากกว่าช่วงเวลาที่ยังไม่มีการพัฒนาโครงการฯ เนื่องจาก โครงการวังจันทร์วัลเลย์เป็นพื้นที่สำหรับการพัฒนานวัตกรรม จึงจำเป็นต้องมีระบบการรับส่งสัญญาณที่มีมาตรฐาน ส่งผลให้ชุมชนโดยรอบจึงได้รับประโยชน์ในส่วนนี้ไปด้วย

1.1.5 เยาวชนในอำเภอวังจันทร์มีโอกาสได้รับความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการเกษตร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางส่วนมีความเห็นว่า ศูนย์เรียนรู้เกษตรนวัตสถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา ซึ่งเป็นหนึ่งในสถาบันทางการศึกษาของโครงการวังจันทร์วัลเลย์ ได้มีการรับสมัครนักเรียนจากโรงเรียนวังจันทร์วิทยาที่มีความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการเกษตร โดยนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับวุฒิการศึกษาควบคู่กันทั้งสองสถาบัน กล่าวคือ จะได้รับวุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 และวุฒิการศึกษาระดับ ปวช. ด้วย นอกจากนี้ โครงการวังจันทร์วัลเลย์ได้สนับสนุนด้านการศึกษาให้กับโรงเรียนในพื้นที่ ด้วยการจัดกิจกรรมอบรมความรู้ครูในพื้นที่และมอบทุนสำหรับสนับสนุนการศึกษาให้กับโรงเรียนในอำเภอวังจันทร์ในบางส่วน

1.1.6 เกษตรกรสวนทุเรียนในตำบลปายุบในได้รับความช่วยเหลือในการพัฒนาแปลงเกษตร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางส่วนมีความเห็นว่า ในการพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ของโครงการฯ มีการเชิญชวนเกษตรกรในพื้นที่ที่มีความต้องการปรับปรุง พัฒนา แปลงเกษตรของตนเองให้เข้าร่วมเป็นแปลงทดลองนวัตกรรม ซึ่งปัจจุบัน การทดลองดังกล่าว อยู่ระหว่างการศึกษาวิจัย เพื่อขยายผลในระยะต่อไป

1.2 ความมั่นคงทางรายได้ ผลการวิจัยพบว่า

1.2.1 เศรษฐกิจชุมชนในตำบลปายุบในมีการหมุนเวียนดีขึ้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ให้ความเห็นว่า เศรษฐกิจของตำบลปายุบในดีขึ้น โดยเฉพาะ ผู้ประกอบการร้านค้า ผู้ขายสินค้าในตลาดนัด ร้านอาหาร ร้านรับทำอาหารว่างสำหรับการประชุม ในตำบลปายุบในและพื้นที่ใกล้เคียงรอบพื้นที่ดำเนินโครงการวังจันทร์วัลเลย์ มีรายได้เพิ่มขึ้น เกิดผู้ประกอบการบ้านเช่าในตำบลปายุบในเพิ่มขึ้น เพื่รองรับแรงงานจำนวนมากที่เข้ามา

ทำงานในพื้นที่ ผู้ประกอบการร้านวัสดุก่อสร้าง ผู้รับเหมาก่อสร้างรายย่อยในพื้นที่อำเภอวังจันทร์ ได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการวังจันทร์วัลเลย์ เนื่องจาก เมื่อบริษัทผู้รับเหมาก่อสร้างเข้ามาลงทุนในพื้นที่โครงการฯ มักจะมีการจ้างงานผู้รับเหมาก่อสร้างรายย่อยในอำเภอวังจันทร์มากกว่าการจ้างงานผู้รับเหมาจากนอกพื้นที่

1.2.2 ราคาที่ดินในตำบลป่ายุบในมีราคาสูงขึ้น ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนให้ความเห็นว่า หลังจากเริ่มมีโครงการวังจันทร์วัลเลย์ ราคาที่ดินในตำบลป่ายุบใน เริ่มมีราคาสูงขึ้น มีการเก็งกำไรที่ดินและมีคนนอกพื้นที่เข้ามาทำประโยชน์มากขึ้น เช่น การซื้อที่ดินเพื่อประกอบกิจการบ้านเช่า เป็นต้น

1.2.3 ประชาชนในตำบลป่ายุบในได้รับการอบรมพัฒนาอาชีพ ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนให้ความเห็นว่า หลังจากการดำเนินโครงการฯ เจ้าหน้าที่มวลชนสัมพันธ์จาก บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ได้เข้ามาฝึกอบรมในตำบลป่ายุบในมากขึ้น เช่น การอบรมการปลูกผักสวนครัวที่มีคุณภาพ จัดให้มีโครงการปลูกผักแบ่งปัน มีพื้นที่สำหรับขายผลผลิตทางการเกษตร ภายในสถานบริการน้ำมัน ปตท. สาขาป่ายุบใน ปัจจุบัน การพัฒนาอาชีพให้กับชุมชนจะเป็นการต่อยอดองค์ความรู้เดิมของชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่เนื่องจากตำบลป่ายุบใน มีการรวมกลุ่มอาชีพกันน้อย จึงต้องมีการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐด้วย เช่น พัฒนาชุมชนอำเภอ เกษตรอำเภอ เพื่อให้กิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์

1.3 การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า

1.3.1 ประชาชนได้รับการแนะนำวิธีการคัดแยกขยะ ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนให้ความเห็นว่า เจ้าหน้าที่มวลชนสัมพันธ์ ได้มีการอบรมและแนะนำขั้นตอนการแยกขยะที่ถูกต้องให้กับประชาชนในพื้นที่ เพื่อเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อมในระดับครัวเรือน

1.3.2 เกิดปัญหาด้านการจัดการขยะบริเวณรอบพื้นที่ดำเนินโครงการวังจันทร์วัลเลย์ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า เมื่อมีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้น ทำให้เกิดธุรกิจบ้านเช่าขึ้นจำนวนมาก การดูแลความสะอาดของหน่วยงานที่รับผิดชอบ (อบต.ป่ายุบใน) จึงทำได้ไม่ทั่วถึง จำนวนถังขยะให้บริการไม่เพียงพอ ผู้พักอาศัยในบ้านเช่าเผาขยะบริเวณรอบบ้านเช่า ก่อให้เกิดควันและกลิ่นรบกวนประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง

1.3.3 เกิดปัญหาน้ำเสียในพื้นที่ชุมชน ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนให้ข้อมูลว่า เกิดปัญหาน้ำเสียขึ้น เนื่องจากการก่อสร้างโครงการฯ มีการเปิดหน้าดินเป็นบริเวณกว้าง ส่งผลให้ดินในพื้นที่ดำเนินการไหลลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ทำให้น้ำมีสีขาวหรือมีสีเหลือง ซึ่งปัญหานี้ เจ้าหน้าที่ของโครงการพัฒนาฯ ได้เข้ามาตรวจสอบและอยู่ระหว่างดำเนินการแก้ไขปัญหา ในปัจจุบัน ปัญหานี้เริ่มเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น เพราะเกิดขึ้นมาประมาณ 5 - 6 ปีแล้ว

1.3.4 เกิดปัญหาน้ำท่วมในช่วงฤดูน้ำหลาก และปัญหาน้ำแล้งในฤดูที่ฝนขาดช่วง ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนให้ข้อมูลว่า โครงการวังจันทร์วัลเลย์มีพื้นที่ติดกับเชิงเขา ซึ่งเป็นต้นน้ำของแหล่งน้ำสาธารณะ (คลองห้วยโสม) เมื่อเริ่มมีการก่อสร้าง การปรับปรุงพื้นที่ภายในโครงการวังจันทร์วัลเลย์ ส่งผลให้ทิศทางการไหลของน้ำที่เคยไหลลงคลองห้วยโสมเปลี่ยนไป ทำให้บริเวณที่เคยมีน้ำ ปริมาณน้ำน้อยลง แต่ในขณะเดียวกัน บริเวณที่เคยน้ำท่วม น้ำจะไม่ท่วม และเมื่อถึงฤดูน้ำหลาก จะเกิดปัญหาน้ำท่วมขึ้นในบางบริเวณ เนื่องจาก ขนาดของลำรางสาธารณะมีขนาดเล็ก ไม่สามารถระบายน้ำได้ทัน ส่งผลให้น้ำท่วมเข้าบ้านของชาวบ้าน ทางเจ้าหน้าที่

ของโครงการพัฒนาฯ ที่ได้รับแจ้งเหตุ มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการขุดลอกลำรางในจุดที่มีน้ำท่วมขัง ซึ่งแก้ปัญหานี้ได้ชั่วคราว เพราะลำรางนั้นก็กลับมามีน้ำขึ้นอีก ในปัจจุบัน ปัญหานี้เบาลง เพราะภายในโครงการพัฒนาฯ มีการขุดสระกักน้ำ เพื่อเพิ่มพื้นที่รับน้ำให้มากขึ้น ทั้งนี้ ความหนักหรือเบาของปัญหาจะมีความแตกต่างกันไป เพราะคลองห้วยโสมไหลผ่านหลายหมู่บ้านในตำบลปายุบโน ทำให้ประชาชนแต่ละพื้นที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาไม่เหมือนกัน

2. ผลกระทบทางด้านวิถีชีวิต

2.1 ความเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า

2.1.1 ประชาชนได้รับการจ้างงานเพิ่มขึ้น มีการสร้างอาชีพใหม่ให้กับชุมชน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รอบ ๆ โครงการวังจันทร์วัลเลย์ (หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 8 ตำบลปายุบโน) และพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นลักษณะงานที่ไม่ต้องการความเฉพาะเจาะจงของตำแหน่ง เช่น พนักงานทำความสะอาด เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ดูแลสวน เจ้าหน้าที่ขายอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้ ประชาชนในตำบลปายุบโนบางส่วนเปลี่ยนได้เปลี่ยนจากอาชีพเกษตรกร เป็นอาชีพรับจ้างก่อสร้างทั่วไป หรือทำธุรกิจบ้านเช่าแทน

2.2 ความเปลี่ยนแปลงของค่านิยมวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า

2.2.1 ประเพณีดั้งเดิมของชุมชนยังคงได้รับการดูแลรักษาอย่างสม่ำเสมอ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนยังคงได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เช่น ประเพณีวิ่งควาย การทำบุญประจำปีของหมู่บ้าน กิจกรรมเผาข้าวหลาม นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ โดย ปตท. จะมอบงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมดังกล่าว บางส่วนอีกด้วย

3. ผลกระทบทางการจัดการชุมชน

3.1 บทบาทของกลุ่มอำนาจที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินโครงการฯ ผลการวิจัยพบว่า

3.1.1 เกิดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งของภาคประชาชนในตำบลปายุบโน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางส่วน มีความเห็นตรงกันว่า ก่อนมีการดำเนินโครงการวังจันทร์วัลเลย์อย่างในปัจจุบัน บริเวณนี้เคยถูกเสนอให้เป็นนิคมอุตสาหกรรมในลักษณะเดียวกับนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จึงสร้างความวิตกกังวลให้กับประชาชนตำบลปายุบโน ว่าการพัฒนาพื้นที่ในครั้งนี้ จะทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมให้กับอำเภอวังจันทร์นำไปสู่การรวมตัวกันเพื่อต่อต้านการดำเนินโครงการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรมจากประชาชนทั้ง 8 หมู่บ้านของตำบลปายุบโน และต่อมา ได้มีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าว โดยมี กำนันผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอ สภาองค์กรชุมชนตำบลปายุบโน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีบทบาทในการรับฟังความเห็นจากทุกภาคส่วน ซึ่งในเวลาต่อมา นิคมอุตสาหกรรมดังกล่าวไม่ได้มีการดำเนินการต่อ และได้เปลี่ยนรูปแบบเป็นการพัฒนาโครงการวังจันทร์วัลเลย์อย่างในปัจจุบัน ทั้งนี้ การรวมกลุ่มที่เกิดขึ้น ณ ขณะนั้นทำให้เกิดสภาองค์กรชุมชนตำบลปายุบโน ซึ่งกลุ่มดังกล่าวยังคงทำหน้าที่ติดตามการดำเนินงานของโครงการฯ และรักษาผลประโยชน์สาธารณะให้กับพื้นที่จนถึงปัจจุบัน

3.1.2 บทบาทของผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่นนำไปสู่การแก้ปัญหาสาธารณะที่มีความต่อเนื่อง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางส่วน มีความเห็นตรงกันว่า เมื่อมีการก่อสร้างในพื้นที่โครงการฯ ขึ้นอาจส่งผล

กระทบต่อประชาชนทั่วไป เช่น ปัญหาน้ำท่วมที่เกิดจากการก่อสร้างภายในโครงการฯ เมื่อมีการซ่อมแซม จะมีการรายงานความคืบหน้าของการซ่อมแซมถนนดังกล่าว ทาง ปตท. จะประสานงานผ่าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลปายุบใน หรือที่ทำการปกครองอำเภอวังจันทร์ เพื่อจัดประชุมหมู่บ้าน เพื่อชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานและเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึง การดำเนินการอื่นที่อาจส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในชุมชน

3.2 การจัดสรรผลประโยชน์สาธารณะเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า

3.2.1 ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนและกระบวนการสำหรับ แก้ไขปัญหาสาธารณะร่วมกัน ในประเด็นการบริหารจัดการน้ำ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางส่วน มีความเห็นตรงกันว่า เกิดปัญหาด้านการบริหารจัดการน้ำในหลายพื้นที่ในตำบลปายุบใน เมื่อเกิดเหตุประชาชนจะแจ้งเหตุให้ผู้ นำชุมชนในระดับต่าง ๆ ทราบ เพื่อส่งต่อให้หน่วยงานรับผิดชอบอย่าง ปตท. นำไปปรับปรุงแก้ไข ปัญหา

ปัญหาน้ำท่วม ช่วงฤดูน้ำหลาก น้ำจะระบายผ่านลำรางหรือคลองสาธารณะ แต่เนื่องจากน้ำที่ไหล ออกมาจากในโครงการฯ มีปริมาณมากและลำรางสาธารณะมีขนาดเล็ก จึงทำให้น้ำระบายไม่ทัน ส่งผลให้น้ำ ไหลเข้าบ้านเรือนและพื้นที่เกษตรกรรมของชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียง ดังนั้น การแก้ไขในระยะเริ่มต้น คือ เจ้าหน้าที่ของ ปตท. ผู้ประสานงานกับผู้นำชุมชน ได้ดำเนินการขุดลอกลำรางและคลองสาธารณะให้มีขนาด กว้างขึ้น เพื่อให้น้ำระบายได้ดีขึ้น แต่วิธีนี้จะช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ชั่วคราวเท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีการสร้างฝาย ชะลอน้ำ การปลูกหญ้าแฝกอีกด้วย

ปัญหาน้ำแล้ง ส่งผลกระทบต่อในบางพื้นที่ที่ปลูกผลไม้ หรือสวนที่ไม่มีแหล่งน้ำเป็นของตนเอง ซึ่ง ปัญหานี้ ทางโครงการฯ มีการจัดทำสปริงส์เวย์ ที่มีลักษณะเป็นท่อลำเลียงที่สามารถปรับคันกันน้ำให้น้ำไหลลง สู่คลองสาธารณะได้ เมื่อเข้าสู่ฤดูแล้ง ซึ่งช่วยบรรเทาความเดือดร้อนได้ในบางพื้นที่

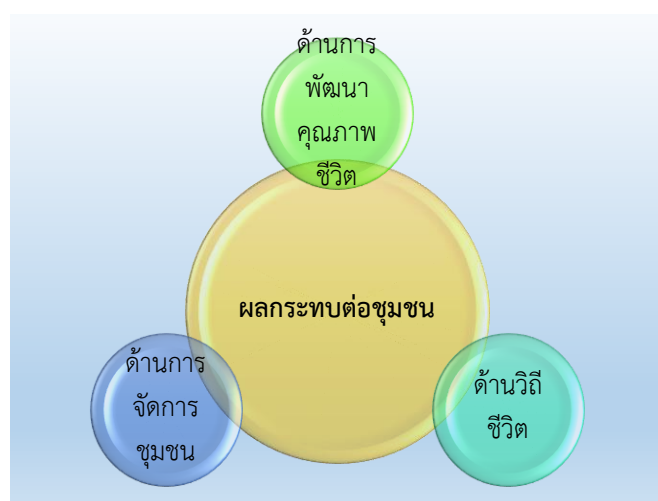
ปัญหาน้ำเสีย ในระยะแรกของการก่อสร้าง จะมีการปรับพื้นที่เพื่อการก่อสร้างโครงการฯ ต้องมีการ เปิดหน้าดิน ทำให้น้ำที่ไหลลงสู่คลองสาธารณะมีสีขุ่นขาว นำไปสู่การร้องเรียนขึ้น ผู้นำชุมชนจึงแจ้งให้ เจ้าหน้าที่ของปตท. รับทราบและพยายามดำเนินการแก้ไข ปัจจุบัน ปัญหาดังกล่าว เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น เพราะผ่านเวลามากกว่า 5-6 ปีแล้ว สำหรับบ้านเรือนที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์ข้างต้น ในบางรายจะมีการ ร้องเรียน เรียกร้องค่าเสียหาย และเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยต่อไป

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ปัญหา ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะของการยกระดับคุณภาพชีวิตของ ชุมชนโดยรอบตามเป้าหมายของโครงการพัฒนาเขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi) ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนยังไม่ครอบคลุมทั้งตำบลปายุบใน เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นพื้นที่โดยรอบโครงการเท่านั้น เช่น ระบบไฟฟ้า ระบบน้ำประปา และสัญญาณ อินเทอร์เน็ต ในขณะที่พื้นที่ถัดออกไปซึ่งอยู่เขตตำบลปายุบในเหมือนกันกลับไม่เห็นการพัฒนาในระบบไฟฟ้า ระบบน้ำประปาหรือสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ดีขึ้น จึงทำให้ประชาชนมองเห็นว่ามีความแตกต่างของระบบ โครงสร้างพื้นฐานที่แตกต่างกันระหว่างพื้นที่อยู่ใกล้โครงการฯ กับพื้นที่ห่างไกลจากโครงการฯ นอกจากนี้ การประชาสัมพันธ์ความคืบหน้าการดำเนินโครงการ EECi ยังไม่ทั่วถึงด้วย

สำหรับข้อเสนอแนะในการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนโดยรอบ ได้แก่ การสนับสนุนด้านการศึกษา การสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตร มีการเพิ่มการจ้างงานประชาชนในพื้นที่ประชาสัมพันธ์ความคืบหน้าการดำเนินงานของโครงการฯ อย่างต่อเนื่องและทั่วถึง และรับฟังความคิดเห็นให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านในตำบลป่ายูบใน และบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

องค์ความรู้ใหม่

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยครั้งนี้ พบว่า เมื่อโครงการของภาครัฐเข้าไปในพื้นที่ชุมชน ล้วนเกิดผลทับทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ดังนั้น เพื่อให้รับทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนควรทำการศึกษาใน 3 ด้านคือ ด้านการพัฒนาคุณภาพ ด้านวิถีชีวิต และด้านการจัดการชุมชน โดยมีตัวชี้วัดแต่ละด้านดังแผนภาพ

- บทบาทของกลุ่มอำนาจที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินโครงการ (การรวมกลุ่มของภาคประชาชน ผู้นำชุมชนและผู้นำท้องถิ่นเข้มแข็ง)
- การจัดสรผลประโยชน์สาธารณะเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน (ความร่วมมือกันระหว่างผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แนวทางแก้ไขปัญหที่เป็นรูปธรรม)

- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (ระบบไฟฟ้า ระบบน้ำประปา สภาพภูมิทัศน์ และเทคโนโลยี)
- ความมั่นคงทางรายได้ (เศรษฐกิจชุมชน ราคาที่ดิน และพัฒนาอาชีพ)
- การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม (ขยะ น้ำ

- ความเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพ (การจ้างงานอาชีพใหม่)
- ความเปลี่ยนแปลงของค่านิยมวัฒนธรรม (ประเพณีดั้งเดิม และการดูแลรักษา)

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ชุมชนโดยรอบได้รับผลกระทบเชิงบวกในด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นหลายด้าน เช่น สัญญาณโทรศัพท์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต ระบบน้ำประปา การขยายเขตไฟฟ้าสำหรับใช้ในครัวเรือน มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ในบริเวณโครงการวังจันทร์วัลเลย์ เพื่อเป็นพื้นที่ออกกำลังกาย ยกเว้น เรื่องถนนบริเวณรอบพื้นที่ดำเนินโครงการ ที่ได้รับความเสียหาย เนื่องจากรถบรรทุกเข้ามาทำงานในโครงการ ฯ ทำให้ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ แต่สำหรับปัญหานี้หน่วยงานที่รับผิดชอบได้มีแนวทางในการซ่อมแซมเรียบร้อยแล้ว นอกจากนี้ การมีโครงการวังจันทร์วัลเลย์ได้สร้างโอกาสในการศึกษาด้านเทคโนโลยีทางการเกษตรให้กับเยาวชนในพื้นที่และให้เกษตรกรสวนทุเรียนในพื้นที่เข้าร่วมทดลองนวัตกรรมด้านการเกษตรอีกด้วย ทั้งนี้ เป็นเพราะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในหมู่บ้านที่อยู่ใกล้กับพื้นที่ดำเนินการเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะ หมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 5 ส่วนหมู่บ้านที่ไม่มีพื้นที่ติดกับโครงการก็ไม่ได้มีการพัฒนา ส่วนผู้นำชุมชนของหมู่บ้านและตำบลมีความเข้มแข็งสามารถเป็นเสียงเรียกร้องแทนชาวบ้านได้ จนทำให้เกิดธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างบริษัทผู้รับจ้างที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ ในการทำข้อตกลงกับองค์การบริหารส่วนตำบลป่ายุบในว่าบริษัทต้องซ่อมแซมถนนสายที่ขับผ่าน หากพบว่าถนนสายดังกล่าว ชำรุดเสียหาย เนื่องจากการดำเนินการของบริษัทผู้รับเหมา ส่วนด้านการศึกษา มีการสนับสนุนให้นักเรียนในพื้นที่เข้าศึกษาในศูนย์เรียนรู้เกษตรนวัตกรรมวัดสถาบันเทคโนโลยีจิตรลดาเท่านั้น ยังไม่มีการส่งเสริมสนับสนุนในการศึกษาต่อในโรงเรียนกำเนิดวิทย์ แม้ว่าโรงเรียนแห่งนี้จะเป็นที่สนใจของประชาชนในพื้นที่มากกว่าก็ตาม สุดท้าย ในด้านการพัฒนานวัตกรรมทางการเกษตรนั้น ปัจจุบันมีการทดลองในสวนทุเรียนแล้ว ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญต่อการพัฒนาผลผลิตทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ แต่ในขณะเดียวกัน ตำบลป่ายุบในส่วนใหญ่เน้นปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน และมันสำปะหลัง หากมีโครงการพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับพืชเศรษฐกิจดังกล่าว จะยิ่งสร้างผลกระทบเชิงบวกให้กับชุมชนโดยรอบมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tubmuang (2021) ที่พบว่า เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วมีผลกระทบเชิงบวกคือ ประชาชนมีการเข้าถึงโอกาสทางการเรียนรู้เกี่ยวกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมากขึ้น มีการเตรียมความพร้อมในด้านระบบสาธารณสุข การรักษาความปลอดภัยในภาคอุตสาหกรรม การเพิ่มขึ้นของห้างสรรพสินค้า ธุรกิจบันเทิง และธุรกิจท่องเที่ยว และงานวิจัยของ Channoi, Tavarom, and Sukwisut (2019) ที่พบว่า หลังจากมีโครงการพัฒนาพื้นที่เขตเมืองเก่าแล้ว มูลค่าของอาคารและที่ดินเพิ่มสูงขึ้น และเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาพื้นที่ต่อไป แต่ไม่สอดคล้องกับ Nissaisuk (2013) ที่พบว่า โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกเกิดผลกระทบเชิงลบต่อชุมชนมาบยางพร คือ ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การจราจรหนาแน่น มีการปลูกอาคารรุกล้ำแนวเสาไฟฟ้า และการใช้ถนนที่ขาดวินัย และ Viyapone and Rakkwamsuk (2019) ที่พบว่า การวางผังเมืองในโครงการระเบียงเศรษฐกิจพิเศษยังไม่มีความเหมาะสม ไม่สามารถผสมผสานเพื่อแบ่งพื้นที่ให้ชุมชนและอุตสาหกรรมมาอยู่ร่วมกันได้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า เกิดผลกระทบเชิงบวกทางด้านรายได้ให้กับชุมชนโดยรอบ เนื่องจากเศรษฐกิจชุมชนในตำบลป่ายุบในมีการหมุนเวียนดีขึ้น เกิดผู้ประกอบการร้านค้า ผู้ขายสินค้าในตลาดนัด ร้านอาหาร ธุรกิจบ้านเช่าเพิ่มมากขึ้น ราคาที่ดินสูงขึ้น เป็นที่จับตามองจากนักลงทุนว่าจะมีการเคลื่อนย้าย

แรงงานมาอยู่ในตำบลปายุบในมากขึ้น มีการพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนในชุมชนโดยรอบ มีการส่งเสริมเกษตรกรให้ปลูกผักด้วยวิธีที่เป็นมิตรต่อสุขภาพ นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่ให้ขายผักปลอดภัยบริเวณสถานีบริการน้ำมัน ปตท. ปายุบในอีกด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะการพัฒนาโครงการวังจันทร์วัลเลย์เป็นการสร้างโอกาสใหม่ในการทำงานให้กับคนปายุบในและพื้นที่ใกล้เคียงได้มีรายได้ที่มั่นคง เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น โครงการดังกล่าวยังไม่ได้ดำเนินการก่อสร้างเต็มรูปแบบและยังมีแผนงานที่จะสร้างสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรที่ทำงานภายในโครงการเพิ่มเติม เช่น อพาร์ทเมนต์ โรงแรม คลินิก เป็นต้น หากว่าแผนงานดังกล่าว เกิดขึ้น สมบูรณ์น่าจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในชุมชนในระยะถัดไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tunngern (2011) ที่พบว่า ท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบังส่งผลกระทบต่อชุมชนคือ รายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น เกิดโอกาสการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพ แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tongseeng (2014) ที่พบว่า เกิดผลกระทบเชิงลบจากโครงการสร้างสนามบินต่อประชาชนในหลวงพระบาง ได้แก่ ชุมชนมีรายได้โดยรวมลดลง เนื่องจากท่าเรือใหม่ไม่เอื้อต่อการค้าขาย และไม่สามารถเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริมได้ รายจ่ายด้านค่าเดินทางเพิ่มขึ้น เพราะสาธารณูปการต่าง ๆ อยู่ที่เคยต้องเดินทางไปใช้ และเกิดการเก็งกำไรที่ดินในที่ที่มีการขยายตัวของชุมชนใหม่ด้วย

1. ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า เกิดผลกระทบเชิงบวกในด้านอาชีพ เนื่องจากเกิดการจ้างงาน และการสร้างอาชีพใหม่ให้กับประชาชนในตำบลปายุบในและพื้นที่ใกล้เคียง เช่น พนักงานทำความสะอาด เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ดูแลสวน เจ้าหน้าที่ขายอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้ ยังช่วยให้ประชาชนในอำเภอวังจันทร์ได้ทำงานใกล้บ้าน ไม่ต้องย้ายถิ่นฐานเพื่อหางานทำในเมืองใหญ่ ทั้งนี้เป็นเพราะการพัฒนาโครงการวังจันทร์วัลเลย์มุ่งเน้นให้ผู้ที่มีภูมิลำเนาในตำบลปายุบใน ทำให้มีงานที่มั่นคง รายได้ที่แน่นอน และไม่ต้องละทิ้งครอบครัวเพื่อไปทำงานไกลบ้าน และในขณะเดียวกัน ผู้ว่าจ้างนั้นได้ประโยชน์ด้วยเช่นกัน เพราะผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จะมีความเข้าใจบริบท สภาพแวดล้อมของตำบลปายุบในเป็นอย่างดี ซึ่งช่วยลดปัญหาการลาออกหรือย้ายงานได้อีกทางหนึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nissaisuk (2013) ที่พบว่า หลังจากมีโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ก็มีคนเข้ามาทำงานในพื้นที่มากขึ้น เศรษฐกิจดีขึ้น ราคาที่ดิน การถือครองที่ดิน และความต้องการพัฒนาพื้นที่เพื่อกิจกรรมในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ทำให้ราคาที่ดินเพิ่มสูงขึ้น มีความต้องการที่อยู่อาศัยมากขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการหมู่บ้านจัดสรร บ้านเช่า ห้องเช่า ได้รับประโยชน์มากขึ้น

2. ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อค่านิยมและวัฒนธรรมของชุมชนงานเทศกาลประจำปี ประเพณีดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาของตำบลปายุบใน เช่น ประเพณีบุญกลางทุ่ง ประเพณีวิ่งควาย งานเผาข้าวหลาม ทั้งนี้เป็นเพราะได้รับการสนับสนุนจากทีมงานมวลชนสัมพันธ์ของ ปตท. อย่างต่อเนื่อง ในรูปแบบของการเข้าร่วมกิจกรรมและการสนับสนุนเป็นตัวเงิน การมีโครงการพัฒนาฯ จึงส่งผลดีต่อการสืบทอดประเพณีของชุมชน และเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่โครงการและประชาชนในพื้นที่อีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Channoi, Tavarom, and Sukwisut (2019) ที่พบว่า เด็กรุ่นใหม่มีค่านิยมกลับมาทำงานที่บ้านเกิดมากขึ้น เช่น ร้านกาแฟร่วมสมัยที่มีการสอดแทรกงานศิลปวัฒนธรรมภูเก็ต

ร้านขายของพื้นเมือง ร้านขายผ้าบาติก เป็นต้น นอกจากทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนในครอบครัวแล้ว ยังเป็นการสืบทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวภูเก็ตไว้ด้วย ซึ่งเป็นผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชน

3. ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การมีโครงการพัฒนาวังจันทร์วัลเลย์นำไปสู่การแสดงออกทางความคิด การมีบทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน ที่มีต่อการก่อสร้างโครงการ รวมถึงการรวมกลุ่มของภาคประชาชนในการเรียกร้องยกเลิกการสร้างนิคมอุตสาหกรรม ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชนในการประสานงานกับเจ้าหน้าที่มวลชนสัมพันธ์เพื่อแก้ไขปัญหาในหมู่บ้านได้อย่างเป็นรูปธรรม ถือเป็นผลกระทบเชิงบวกที่ส่งผลต่อชุมชนโดยรอบ ทั้งนี้เป็นเพราะการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ด้วยการรับฟังความเห็นจากประชาชนผู้อยู่อาศัยอย่างจริงจัง การเผยแพร่รายละเอียดเกี่ยวกับดำเนินงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นแนวทางที่สำคัญและจำเป็นในการอยู่ร่วมกันกับชุมชนในระยะยาว แม้ว่าปัจจุบันจะมีการแจ้งข้อมูลดังกล่าวกับผู้นำหรือตัวแทนหมู่บ้านแล้วก็ตาม แต่ยังไม่เพียงพอ เพราะในบางครั้งข่าวสารดังกล่าวจะรับทราบกันอยู่ในกลุ่มของผู้ปฏิบัติงานเท่านั้น การสื่อสารให้สาธารณะรับทราบจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nissaisuk (2013) ที่พบว่า แม้จะมีโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกเข้ามา แต่ความเข้มแข็งของชุมชนมาบยางพรนำมาซึ่งการแก้ไขในหมู่บ้านได้อย่างเป็นรูปธรรมเช่นกัน โดยชุมชนมีการจัดระบบสาธารณสุขของชุมชน มีการกระตุ้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสนใจเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ สุขภาพอนามัย ของชาวบ้านในชุมชนเพิ่มมากขึ้น และชุมชนให้ความสำคัญของการศึกษามากขึ้น

4. ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า เกิดผลกระทบเชิงบวกในด้านการจัดสรรผลประโยชน์สาธารณะในชุมชนโดยรอบ เนื่องจากปัญหาการบริหารจัดการน้ำที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นน้ำท่วม น้ำแล้ง หรือน้ำเสียในแต่ละพื้นที่ในตำบลป่ายุบใน ผู้นำชุมชนและภาคประชาชนถือเป็นภาคส่วนที่สามารถแสดงความคิดเห็นหรือประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ทั้งนี้เป็นเพราะความเข้มแข็งของผู้นำชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหา และความเอาใจใส่ของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องก็เป็นอีกปัจจัยที่จะช่วยให้สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ด้วยการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการเพื่อให้ปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Channoi, Tavarom, and Sukwisut (2019) ที่พบว่า พื้นที่เมืองเก่าภูเก็ตมักเกิดปัญหาท่วมบ่อยครั้ง แต่ประชาชนก็มีความเชื่อมั่นต่อการบริหารจัดการปัญหาน้ำท่วมของหน่วยงานภาครัฐ

5. ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า เกิดผลกระทบเชิงลบในด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเกิดปัญหาในด้านการจัดการขยะจากบ้านเช่าที่เกิดขึ้นจำนวนมากหลังการเกิดขึ้นของโครงการฯ การดูแลความสะอาดของหน่วยงานที่รับผิดชอบ (อบต.ป่ายุบใน) จึงทำได้ไม่ทั่วถึง ปัญหาน้ำเสียที่มาจากการเปิดหน้าดินเพื่อทำการก่อสร้างภายในโครงการฯ ปัญหาน้ำท่วมในช่วงฤดูน้ำหลาก และปัญหาน้ำแล้งในฤดูที่ฝนขาดช่วงในแต่ละพื้นที่ในตำบลป่ายุบใน ทั้งนี้พื้นที่โครงการเป็นพื้นที่ต้นน้ำ ซึ่งอาจมีผลต่อปริมาณน้ำที่ไหลลงคลองสาธารณะ นอกจากนี้ เมื่อมีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้ามาทำงานมากขึ้น ปัญหาการจัดการขยะจึงรุนแรงขึ้น ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบควรมีวิธีการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น อาจขอความร่วมมือจากองค์กรที่มีความรู้ด้านนวัตกรรมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ ส่วนเรื่องการบริหารจัดการน้ำผู้นำชุมชนได้ทำหน้าที่

ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาการจัดการน้ำต้องบูรณาการความร่วมมือกันทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาแบบองค์รวมและตรงประเด็นที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nissaisuk (2013) ที่พบว่า โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกทำให้เกิดปัญหาขยะอุตสาหกรรม กลิ่นเหม็นจากหลุมฝังกลบขยะ รองลงมาคือ ปัญหาการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่อ่างเก็บน้ำที่ใช้สำหรับการผลิตน้ำประปา และผลกระทบด้านเสียง อากาศ ฝุ่นละออง และงานวิจัยของ Wongpanich (2006) ที่พบว่า โครงการก่อสร้างท่าอากาศยานทำให้เกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับปัญหาที่ดินทำกินไม่อยู่ในสภาพเดิม ปัญหาขยะที่เกิดระหว่างการก่อสร้าง ปัญหาก๊าซรั่วและท่อระเบิด ปัญหาน้ำเสีย

6. ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนยังไม่ครอบคลุมทั้งตำบลปายูบใน ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าชุมชนที่ได้รับประโยชน์โดยตรงอยู่ในพื้นที่ของโครงการฯ ได้แก่ ไฟฟ้า น้ำประปา หรือสัญญาณอินเทอร์เน็ต ส่วนชุมชนพื้นที่อื่น ๆ ในตำบลปายูบในซึ่งอยู่ห่างไกลพื้นที่โครงการฯ มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ แตกต่างจากพื้นที่ในโครงการฯ ถึงแม้ว่าจะอยู่ในตำบลเดียวกันก็ตาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tubmuang (2021) ที่พบว่า ประชาชนในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสระแก้วมีการเข้าถึงโอกาสทางการเรียนรู้เกี่ยวกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมากขึ้น มีการเตรียมความพร้อมในด้านระบบสาธารณสุข การรักษาความปลอดภัยในภาคอุตสาหกรรม แต่ไม่สอดคล้องกับ Viyapone, and Rakkwamsuk (2019) ที่พบว่า ด้านสาธารณสุขโรค และระบบน้ำประปาของระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออกยังมีประสิทธิภาพต่ำกว่าพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศเพื่อนบ้าน

สรุป

โครงการพัฒนาเขตนวัตกรรมระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EECi) มีผลกระทบเชิงบวก 6 ด้าน ต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลปายูบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนโดยรอบได้รับการพัฒนา ด้านรายได้ของประชาชนในชุมชนโดยรอบเพิ่มขึ้น ด้านอาชีพเกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น ด้านค่านิยมและวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิมของชุมชนได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ด้านบทบาทของกลุ่มอำนาจที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินโครงการฯ ผู้นำระดับท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มของภาคประชาชนเพื่อติดตามการดำเนินการของโครงการฯ และด้านการจัดสรรผลประโยชน์สาธารณะ เกิดการประสานงาน การเจรจาต่อรอง เพื่อแก้ปัญหาสาธารณะร่วมกัน ระหว่างผู้นำระดับท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่โครงการฯ และเกิดผลกระทบเชิงลบ 1 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาด้านการจัดการขยะ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ คุณภาพของน้ำ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า มีผลกระทบเชิงบวกในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านรายได้ ด้านอาชีพ ด้านค่านิยมและวัฒนธรรม ด้านบทบาทของกลุ่มอำนาจที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินโครงการฯ และด้าน

การจัดสรรผลประโยชน์สาธารณะ ส่วนด้านสิ่งแวดล้อมเกิดผลกระทบเชิงลบ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ (1) ให้งานที่เกี่ยวข้องร่วมกัน พัฒนา ปรับปรุง ถนนรอบโครงการฯ และพื้นที่รอบนอกของตำบลปายุบในให้มีความมั่นคงแข็งแรงให้สามารถใช้งานได้ในระยะยาว พร้อมติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่าง เพื่อความปลอดภัยของผู้ใช้รถใช้ถนน นอกจากนี้ ขอให้มีการขยายเขตการใช้ไฟฟ้าให้มากขึ้น เพื่อรองรับแรงงานที่จะเคลื่อนย้ายเข้าสู่พื้นที่ในอนาคต (2) สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตรเดิมให้มีความทันสมัย และขยายผลให้การศึกษาวิจัยไปสู่พืชเศรษฐกิจอื่นในพื้นที่ นอกเหนือจาก ทุเรียน เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน เป็นต้น (3) เพิ่มการจ้างงานประชาชนในพื้นที่อำเภอวังจันทร์ให้มากขึ้น รวมไปถึงการจัดให้มีพื้นที่ทางการตลาดให้กับผู้ประกอบการท้องถิ่นเพิ่มขึ้นด้วย และ (4) หาแนวทางป้องกันหรือลดผลกระทบเชิงลบด้านสิ่งแวดล้อมในลักษณะบูรณาการความร่วมมือจากหน่วยงานในพื้นที่ร่วมกัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนยังไม่ครอบคลุมทั้งตำบลปายุบใน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ (1) สนับสนุนการศึกษาของเด็กเยาวชน และพัฒนาศักยภาพด้านการสอนให้กับครูของโรงเรียนในพื้นที่อำเภอวังจันทร์ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับนักเรียน การจัดฝึกอบรมครูของโรงเรียนในอำเภอวังจันทร์เพื่อเพิ่มความสามารถด้านการสอน การจัดให้มีโควตาสำหรับนักเรียนผู้มีความสามารถทางการศึกษา ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอวังจันทร์ และ (2) ประชาสัมพันธ์ความคืบหน้าของการดำเนินการภายในโครงการวังจันทร์ให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้านในตำบลปายุบใน ให้หลากหลายช่องทาง เช่น ผ่านการประชุมในระดับหมู่บ้าน เอกสารประกอบการเผยแพร่ข้อมูล สื่อออนไลน์ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนรับทราบข้อมูลได้ทั่วถึงและเท่าทันกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งนี้ต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ความร่วมมือระหว่างประชาชนในพื้นที่ตำบลปายุบในกับหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่โครงการ EECi

2.2 แนวทางการป้องกันหรือบริหารจัดการหรือลดผลกระทบเชิงลบจากโครงการ EECi โดยทำการศึกษาจากกลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

References

- Channoi, R., Tavarom, A., & Sukwisut, S. (2019). *Impact of The Development Project in Phuket Commercial Zone on People* (Research Report). Chon Buri: Commerce and Business School, Burapha University.
- Cheawjindakarn, B. (2018). Qualitative Case Study Research Techniques. *Liberal Arts Review*, 13(25), 103-118.
- Eastern Economic Corridor. (2022). *About EECi*. Retrieved October 2, 2022, from <https://www.eeci.or.th/en/about-eeci/>

- Eastern Economic Corridor. (2022). *Eastern Special Development Zone Act B.E. 2561*. Retrieved October 2, 2022, from <https://www.eeco.or.th/th/eec-act> .
- Nissaisuk, N. (2013). The Impact of Eastern Seaboard Industrial Development, Rayong: A Case Study of Mab Yangporn Community, Pluak Daeng District, Rayong Province. (Master's Thesis). Burapha University. Chon Buri.
- Tongseng, I. (2014). *Social and Economic Impacts on Relocated Communities in Luang Prabang Airport Development Project, Lao PDR*. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Tubmuang, A. (2021). Social and Cultural Impacts of Sa Kaeo Special Economic Zone. *Journal of Social Development and Management Strategy*, 23(1), 143–162.
- Tunngern, S. (2011). *The Soio-Economic Impacts of Laem Chabang Deep Sea Port on Laem Chabang Community in Chonburi Province*. (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.
- Viyapone, N., & Rakkwamsuk, E. (2019). Development Administration of the Project in Economic Corridor Case Study: Eastern Economic Corridor (EEC). *Mahachula Academic Journal*. 6(2), 95-109.
- Wongpanich, A. (2006). *The Study of Social Impact of Natural Gas Pipeline Construction Project on the People along Natural Gas Pipeline: A Case Study of Phan Thong District and Muang District, Chonburi Province*. (Master's Thesis). Burapha University. Chon Buri.